

Oslavy 40. ročníka v Leviciach.

TOŇA REVAJOVÁ

Dni detskej knihy v kráľovskom meste

Ako povedal výtvarník Sveto Košícký: Kráľovské mesto Levice nás privítalo kráľovsky. Ako povedala spisovateľka Katarína Škorupová: Dostala som veľa nečakaných otázok, debaty s deťmi i učiteľmi si nesiem so sebou a budem z nich čerpať energiu ešte dlho. Ako povedal ilustrátor Miroslav Regitko: 40. ročník trojdňových DDK v Leviciach bol od začiatku do konca vyskladaný v úcte k našej práci. A ako dodáva autorka týchto riadkov: Ďakujeme.

Podľa strohých čísiel prišlo na Dni detskej knihy do Levíc 15 spisovateľov a výtvarníkov. Podľa abecedy Kristína Baluchová, Hedviga Gutierrez, Marta Hlušíková, Branislav Jobus, Martin Kellenberger, Svetozár Košícký, Petra Lukovicsová, Miriam Petránová, Miroslav Regitko, Toňa Revajová, Juraj Šebesta, Veronika Šikulová, Katarína Škorupová, Jana Šulková a Iryna Zelyk. Absolvovali 30 stretnutí s deťmi a mládežou na sedemnástich miestach – v siedmich základných školách, na gymnáziu, v základnej umeleckej škole, v ško-

le pre deti so špeciálnymi potrebami i v priestoroch knižnice. Besied sa zúčastnilo približne 900 detí. Ako dlho však Tekovská knižnica v Leviciach žila pripravami na toto podujatie?

Najviac o tom vie PhDr. Vlasta Kollárová, riaditeľka knižnice:

„Rozhodovali sme sa pred tromi rokmi – ešte pred pandemiou. Len čo sme sa dohodli s BIBIANOU, medzinárodným domom umenia pre deti, začali sme písať projekty, žiadosti o granty, aby sme mohli pozvať čo najviac spisovateľov a ilustrátorov a aby sme organizáciu zvládli dokonale. Celá knižnica kmitala už od decembra, každý mal svoju úlohu a pozíciu, robili sme scenáre, ako to bude vyzeráť. Chceli sme, aby Dňami detskej knihy žili celé Levice. Pomáhal nám aj náš zriaďovateľ, Nitriansky samosprávny kraj, máme veľmi dobrú spoluprácu.“

Osobne sme navštívili každú školu, každého riaditeľa či riaditeľku. Riaditeľov škôl sme pozvali na otvorenie, pedagógov na seminár a deti na besedy

a iné podujatia. Zisťovali sme, o ktorých umelcov by mali záujem a usilovali sme sa im vyhovieť. Program sme zostavovali tak, aby bol zaujímavý nielen pre deti. Naozaj si vážime, že ste tu a chceme vám ukázať to najkrajšie z nášho mesta.“

Prípravy prebiehali aj v BIBIANE, medzinárodnom dome umenia pre deti, ktorá je hlavným organizátorom Dní detskej knihy. V Leviciach veľký záujem vzbudili dve výstavy zapožičané z BIBIANY: *Najkrajšie knihy Slovenska 2021* a *Naša a svetová Klára Jarunková*.

Dojmy účastníkov

Program bol bohatý a nebolo veľmi možné porozprávať sa o dojmoch a zážitkoch so všetkými. A popravde – všetci sme boli rovnako nadšení a poctení, len by sme sa opakovali. Vybrala som si preto dvoch – spisovateľku Martu Hlušíkovú a výtvarníka Miroslava Regitka.

„Stretnutie v Leviciach je pre mňa prvým po covidových kultúrnych suchotách,“ hovorí autorka obľúbených kníh pre deti **Marta Hlušíková**. „Užívam si atmosféru mesta, ktoré mám možnosť trochu spoznať, a čas nabitý knihami a malými čitateľmi. Môžem povedať, že beseda, ktorú som mala v 5. ročníku ZŠ v triede pani učiteľky Elišky Medvedovej, patrila k tým najlepším, aké som kedy zažila. Tretiaci mi nielen kládli otázky, ale aj čítali z knižky, ktorú si sami zostavili.“

A keď pani učiteľka odbehla po akordeón, pošušky mi prezradili, že je to úplne najlepšia učiteľka, ešte aj futbal ich trénuje. Potom sme spievali a dokonca sme vymysleli text, ktorý pani učiteľka Eliška zhudobnila. A napokon sme si svoju spoločnú pieseň dvakrát strihli. Nadobudla som silný dojem: Čím viac Elišiek do škôl a o našu mladú generáciu sa nemusíme báť.“

Spisovateľka Marta Hlušíková však okrem besied zbierala aj nečakané zážitky:

„Pred vchodom do jednej zo základných škôl na mňa čakal sivovlasý pán. Usmieval sa a bol zvedavý, či ho spoznám. Nepodarilo sa mi to hneď. Až podľa gest a mimiky sa mi vybavila jeho mladá,

Karol Plicka: Zámok na horúcom mori, 1995

sedemnásťročná podoba. Bol to študent, ktorého som učila pred štyridsiatimi piatimi rokmi v Banskej Štiavnici. Alebo som sa stretla so spolužiačkou z vysokej školy. Nevideli sme sa takmer

päťdesiat rokov, ktoré sme vtesnali do hodinového rozhovoru. Museli sa do tej jednej hodiny zmestiť dva ľudské osudy.

A tak to bolo so všetkým – tri dni zďaleka na perlu Pohronia, ako Leviciam vravia, nestačia. Stihli sme zblízka obdivovať mohutný Levický hrad, impozantnú budovu Strednej odbornej školy pedagogickej, hrob syna Janka Kráľa – Vladimíra, Tekovské múzeum v areáli hradu a mnohé ďalšie miesta. Na mňa asi najviac zapôsobil nádherný sakrálny komplex s kalváriou a jej štrnástimi kaplnkami. Bez obetavosti pracovníkov Tekovskej knižnice by sme to všetko nemohli stihnúť. Tu som si uvedomila, ako blízko majú k sebe ľudia, ktorí pracujú s knihami. Knihovníci, spisovatelia, ilustrátori a vydavateľia. Som rada, že som súčasťou tohto zvláštneho sveta.“

História potvrdzuje, že Dni detskej knihy sú dôležitým každoročným podujatím. Tak to vidí aj významný výtvarník a ilustrátor **Miroslav Regitko**:

„Každé DDK sú pre mňa jedinečné, všetky knižnice sa usilujú pripraviť ich čo najlepšie. Stretnutia mladej generácie s autormi, ktorí pre ňu tvoria súčasný odkaz doby, sú veľmi dôležité. Majú možnosť vypočuť si odpovede na svoje otázky priamo od autorov.“

Tentokrát som nemal tvorivé dielne, stretnutia v školách boli časovo obmedzené. Na tvorivú dielňu by som potreboval aspoň dve hodiny. Ale predviedol som deťom ukážku svojej práce, bolo by na škodu, keby som na besede ako ilustrátor iba rozprával.

Mimoriadny dojem vo mne zanechala beseda v Škole umeleckého priemyslu Ladislava Bielika, kde som sa

mohol prihovoriť študentom z rôznych umeleckých odborov a priblížiť im význam, odkaz a zmysel našej tvorivej práce.“

A mesto, jeho historické budovy a okolie?

„Ostal vo mne pocit, že do Levíc sa veľmi rád vrátim. Nie som v Tekovskej knižnici po prvý raz. Knihovničky sú úžasné, knižnica je veľmi pekná a Levice majú veľké čaro. A týka sa to aj okolia. Cestou domov využijem možnosť návštíviť kamenné obydlia v Brhlovciach, ktoré získali cenu UNESCO Europa nostra. Od Levíc sú vzdialené len 15 km. Škoda, že pre krátkosť času sme tam nemohli ísť všetci spolu.“

O besedách po besedách

Boli tam aj deti z mojich troch besied. Ale teraz musím byť trochu osobná. Lebo vždy, keď poviem, že každá beseda je iná, odpovedajú mi prinajmenšom prekvapené pohľady. To ako, ved'...

Tak, ako hovorím. A teraz to môžem aj dokázať. Na prvej levickej besede sme nemali ani jednu moju knižku, akosi sa to stalo. Pravdaže, človek môže porozprávať o tom, čo je v knižke, ale nemá ju v ruke, nezosilní predstavivosť ukázkami spolupráce s ilustrátorom a najmä nemôže knihu pustiť medzi deti, nech si ju prelistujú. Nech po nej zatúžia, nech chcú vedieť, aké tajomstvá ukrýva. (Obyčajne to robím s vyhrážkou: „Ale nerobte okolo toho rachot, lebo budem ježibaba a zoberiem vám to!“ Toto stopercentne zaberá.) Navyše nikto nič odo mňa nečítal. To sa tiež stáva. Ale zvládli sme to so ctou, celkom dobre sme sa bavili a o chvíľu sme o sebe vedeli všetko.

Záverečný galaprogram. Deti neodolali a vybehli na javisko

Ubezpečila som deti, že všetky moje knihy nájdu v knižnici. Ibaže vedeli, že po tieto tri dni je knižnica zatvorená a do pondelka je strašne ďaleko. Poradila som im teda, aké rozhlasové nahrávky si zatiaľ môžu vypočuť z archívu. Keď som spomenula hru Kto je na mňa zvedavý?, jedno dievčatko potichu zhíklo: „To som počula! To bolo veľmi pekné!“ Citeľne mi to pohladilo srdce. „Bože, sleduješ, ako málo spisovateľovi stačí?“ poslala som zo schodov otázku do éteru.

Deti z mojej druhej besedy si tiež budem navždy pamätať. Boli to žiaci Špeciálnej základnej školy internátnej (ktorá je súčasťou Spojenej školy internátnej). V klubovni čakali dokonale pripravené deti. Sedeli, polihovali, ležali. Mentálne a/alebo zdravotne postihnuté ľudské mláďatá. Veselo mi zamáva-

li na pozdrav a pani učiteľka oznámila: „Máme plno otázok!“ Povedala som, že sa na ne teším, ale najprv im chcem niečo povedať. Na stolíku čakalo niekoľko mojich kníh. Vybrala som si dve a v podstate som ich deťom priblížila formou rozprávok. Jedna bola o malej Anne z Roku Sivka ohniváka, druhá o Brankovi, ktorý sa skamarátil s mladou ženou na vozíčku. S tetou Kolieskovou. Počúvali, nespúšťali zo mňa oči, nikto sa ani nepohol. A najzvláštnejšie bolo, že nakoniec si nikto nespomenul na nijakú otázku. Stratili sa niekde vo vesmíre. Žeby preto, lebo deti si vystačia aj s rozprávkou?

Tretia beseda bola v Hronských Kľáčanoch. Moje knihy čakali pripravené, deti si doniesli aj vlastné na podpis, vedeli, čo som napísala, niečo z toho aj čítali. Chceli vedieť, čo ma k jednotlivým

Veronika Šikulová, Timotea Vráblová, Tibor Hujdič, hostia levických Dní detskej knihy

knihám inšpirovalo a prečo som ich napísala práve tak. (Ozaj, prečo? Lebo inak neviem?) Aj pani učiteľku veci okolo literárnej tvorby zaujímali. Keď zazvonilo, povedala, že by ma počúvala do večera, ale rozvrh nepustí. Ale stihla ma ešte informovať, že jej trieda začína vyučovanie čítaním – a práve čítajú môjho Denisa a jeho sestry. Nebola to náhoda, iba súčasť prípravy na toto stretnutie. Ale predovšetkým zásluha pani učiteľky Laktišovej, ktorá deťom vkladá knihy nielen do rúk, ale aj do srdc. Ako to viem? Prvá správa po návrate domov mi pristála v mobile práve od nej. „Prišla som do triedy pred zvončením a deti už samy čítali.“

Priložila aj fotografiu. Pred triedou sedí chlapec na žltej stoličke a číta spolužiakom nášho spoločného Denisa.

Pokladov máme dost, len ich dobre ukrývame

Dôležitou súčasťou Dní detskej knihy býva odborný seminár pre knižníčnických a pedagogických pracovníkov. Tohto roku mal názov Vplyv čítania na vývin dieťaťa. „Prišli pedagógovia 1. stupňa ZŠ a učители slovenského jazyka z 2. stupňa. O ich účasti sa rozhodovalo na poradách, lebo školy museli riešiť, kto ich zastúpi,“ povedala riaditeľka knižnice Vlasta Kollárová.

Záujem prekonal očakávania. Pridávali sa stoličky, viacerí domáci počúvali vo dverách alebo vo vedľajšej miestnosti. Skvelá dramaturgia a najmä – všetci traja lektori sa s láskou a so zánietením venujú literatúre pre deti a mládež a najmä problematike čítania.

Timotea Vráblová je už 13 rokov prezidentkou Slovenskej sekcie IBBY (Medzinárodnej únie detskej knihy) a zakladateľkou IBBY Inštitútu Bratislava. Je však aj vedecká pracovníčka a vysokoškolská pedagogička, sleduje literatúru pre deti a píše o nej. Alebo učí deti, ako čítať – a ako sa potom to, čo si prečítali, dá využiť pri hre. Poznám ju ako človeka, ktorý vidí za roh vesmíru; vždy žasnem, čo všetko dokáže nájsť v jednej rozprávke, v jednej epizóde či v jedinej vete.

Veronika Šikulová je významná a oceňovaná autorka kníh pre dospelých i pre deti. Knihy ju obklopujú aj v práci – pracuje ako knihovníčka. Poslucháčov si získala svojím neopakovateľným rozprávačským štýlom; vecným aj poetickým, obdivným aj kritickým, veselým aj dojímavým. Bola trocha prechladnutá, a tak sme ukážku toho, ako deťom v pezinskej knižnici čítava, videli iba z videa. Bol to však plnohodnotný umelecký zážitok.

Tibor Hujdič je nepochybne najväčším propagátorom čítania na Slovensku. Roky jeho práce prinášajú ovocie. Jeho príspevok bol okrem iného o tom, ako deti v triedach čítajú na hodine 20 minút, každý svoju knihu, a potom o nej diskutujú. Napríklad o tom, aký význam mala v knihe záporná postava.

Alebo – Tibor Hujdič to nazval Beh cez prekážky – čo všetko musel hlavný hrdina prekonať.

A vo mne ostal smútok, že naša televízia nemá kanál, kde by sa čítalo, hralo a rozprávalo o knihách a čítaní, a kde by sme sa aj od takýchto výnimočných ľudí mohli učiť všetci.

Veľkolepé ukončenie

Ak v Leviciach niekto veľmi, veľmi chýbal, bol to spisovateľ Ján Uličiansky. Videli sme ho iba z obrazovky na veľkolepom rozlúčkovom stretnutí. Povedal, že nás pozdravuje. Že nemohol prísť a je mu to ľúto. Aj nám bolo. Jeho hra Pán Nápad zachraňuje svet rozveselila a potešila takmer 350 detí – z množstva tých, ktoré boli na našich besedách.

Boli tam aj Eliškini tretiaci. Keď sme všetci stáli na javisku spolu s hercami divadla TUŠ, vybehli na javisko, vrhli sa na Martu Hlušikovú, objímali ju ako vlastnú babinku a zisťovali, či si ich ešte pamätá. „*Deti moje, navždy si vás budem pamätat!*“ povedala.

Čarovný večer

Najsilnejšou spomienkou pre všetkých však ostane večer v hradnom areáli, konkrétne v Rotunde. Prišli všetci, hostia aj hostitelia z knižnice. Na stolíkoch boli miniatúrne škvarkové pagáčiky a ochutnávali sme sedem druhov vína. Potom prišlo pečené prasiatko. A len čo sme z neho trocha odjedli, z terasy sa ozval saxofón. Neodolateľné skladby klasikov. Našťastie už bola tma, lebo môj Gerschwin mi hneď vo hnal slzy do očí. „To je Eliška,“ povedala Marta pyšne. ■